

نشرکانه

موسیقی‌دانان دیروز
رومن رولان
ترجمه رضا رضایی

آماده‌سازی : کارگاه نشرکارنامه
واحد ویرایش : مهرداد خاکزاد، ستوده درخشانی، مجید رنجبر، سمیه منیر
حروفچینی و صفحه‌آرایی : شهلا شمس و عادل قشقایی

واحد گرافیک : 12 استودیو دوازده و دوازده
عمل کاوسی

خوشنویسی : حمید غیراتزاد
تنظیم و اجرای روی جلد : کاوه فرمهر، ماهر درخشانی

ناظر چاپ : محسن حقیقی
لیتوگرافی : فرایند گویا
چاپ : ایبانه
صحافی : علی

چاپ اول، ۱۳۸۸
چاپ سوم، ۱۴۰۱، ۱۱۰۰ نسخه

همه حقوق چاپ و نشر این اثر انحصاراً برای نشرکارنامه محفوظ است.
هرگونه استفاده از کتاب‌آرایی و عناصر آرایشی این کتاب اکیداً ممنوع است. همچنین هر نوع استفاده تجاری از این اثر یا تکثیر آن به هر صورت (چاپ، فتوکپی، کتاب صوتی و الکترونیک و نشر در فضای مجازی)، کلاً و جزناً، ممنوع است و پیگرد قانونی دارد.

مراکز پخش و فروش:
پخش کارنامه، خیابان شهید باهنر (نیاوران)، شماره ۱۳۵، تلفن: ۰۲۶۱۱۷۹۸۵، ۲۶۱۱۷۹۸۶ و ۲۶۱۱۷۹۸۷
فروشگاه بزرگ شهر کتاب نیاوران با همکاری نشرکارنامه، خیابان شهید باهنر (نیاوران)، شماره ۱۳۷
تلفن: ۲۲۲۸۵۹۶۹ • فکس: ۲۲۸۰۸۱۹۲

نشرکارنامه: خیابان کریم‌خان زند، تقاطع میرزای شیرازی، شماره ۱۱۱، واحد یک، تهران: ۰۲۶۱۱۷۹۸۵۷۳۱، تلفن: ۸۸۹۰۴۰۸۳

این کتاب ترجمه‌ای است از:

Some Musicians of Former Days
by
Romain Rolland
(Translated by Mary Blaiklock),
Henry Holtand Company,
New York, 1915

موسیقی‌دانان دیروز

رومن رولان

سرشناسه : رولان، رومن، ۱۸۶۶-۱۹۴۴ م. Rolland, Romain
عنوان و نام پدیدآور : موسیقی‌دانان دیروز، رومن رولان؛ ترجمه رضا رضایی.
مشخصات نشر : تهران: نشرکارنامه، ۱۳۸۷.

مشخصات ظاهری : ۳۵۲ ص.
فروست : کارنامه هنر موسیقی : ۴.
شابک : ISBN 978-964-431-070-6

وضعیت فهرست‌نویسی : فیا.
یادداشت : کتاب حاضر از متن انگلیسی با عنوان «Some Musicians of Former Days» به فارسی ترجمه شده است.

موضوع : موسیقی‌دانان.
شناسه افزوده : رضایی، رضا، ۱۳۳۵-
رده‌بندی کنگره : ۸۱۳۸۶ م ۸۱۳۸۵/ر ۸۶
رده‌بندی دیویی : ۷۸۰/۹۲
شماره کتابخانه ملی : ۱۰۷۳۶۷۷

لیر یا چنگ، ساز آپولو
(خدای هنر و موسیقی در اساطیر کلاسیک)

به یاد محمد زهرایی

• ۱۳۹۲-۱۳۲۸ •

بنیان‌گذار نشر کارنامه

کارنامه هنر موسیقی

رومن رولان

موسیقی دلمان دیرینه

اورفیئوس با نواختن چنگ جانوران را مسحور می‌کند.
موزاییک رومی، قرن چهارم میلادی
موزه شهرداری لائون (استان ان، فرانسه)

رومن رولان

موسیقی دانان دیروز

ترجمه رضا رضایی

تهران، ۱۴۰۱

فهرست

پیش‌گفتار مترجم	۱۳
مقدمه	۱۷
مقام موسیقی در تاریخ	۱۹
پیدایش اپرا	۳۹
۱. «نمایش مقدس» در فلورانس و «نمایش بهاره» در توسکانی	۴۳
۲. کمدی لاتینی و اجرا به سبک کلاسیک	۵۴
۳. پاستورال‌ها در موسیقی و تورکواتو تاسو	۶۴
نخستین اپرا در پاریس: اورفئوس لوئیجی روسی	۷۷
۱. مازارن و موسیقی	۷۹
۲. باربرینی‌ها در فرانسه	۸۵
۳. لوئیجی روسی قبل از ورود به فرانسه	۸۹
۴. اجرای اورفئوس در پاریس و مخالفت‌های مذهبی و سیاسی با اپرا	۹۸
۵. اورفئوس	۱۰۸
۶. لوئیجی روسی بعد از اورفئوس	۱۱۷
ژان - باتیست لولی	۱۲۳
۱. زندگی و شخصیت	۱۲۵
۲. موسیقی	۱۳۵
۳. رسی‌تاتیف لولی و دکلمه راسین	۱۵۸

۱۸۶.....	۴. عناصر ناهمگون در اپراهای لولی.....
۱۹۸.....	۵. سنفونی‌های لولی.....
۲۱۰.....	۶. عظمت و محبوبیت هنر لولی.....
۲۲۳.....	کریستوف فون گلوک.....
۲۲۵.....	در باره آکستیس.....
۲۲۸.....	۱.....
۲۴۸.....	۲.....
۲۶۹.....	آندره گرتی.....
۳۰۱.....	وولفگانگ آمادئوس موتسارت.....
۳۰۳.....	به روایت نامه‌ها.....
۳۲۷.....	یادداشت‌ها.....
۳۸۴/1, ۳۸۳/2, ۳۸۲/3, ۳۸۱/4, ۳۸۰/5, ۳۷۹/6, ۳۷۸/7.....	پارتیتور اورفئوس لوئیجی روسی.....
۳۸۵.....	پیوست‌های مترجم.....
۳۸۷.....	اصطلاحات.....
۳۹۹.....	فهرست نام‌ها.....

پیش‌گفتار مترجم

برای محبوب دوردست^۱

نام رومن رولان (۱۸۶۶-۱۹۴۴) برای کتاب‌خوان‌ها آشناست. او خالق رمان‌های عظیم ژان کریستوف و جان شبخته، و نویسنده چند نمایشنامه و جستارهایی در تئاتر و موسیقی است، مانند تاریخ اپرای اروپا پیش از لولی و اسکارلاتی (۱۸۹۵)، منشأ تئاتر غنائی جدید (۱۸۹۵)، گرگ‌ها (۱۸۹۸)، دانتون (۱۹۰۱)، ۱۴ ژوئیه (۱۹۰۱)، و تئاتر مردم (۱۹۰۳). رومن رولان در زمینه نقد و زندگی‌نامه استعداد کم‌نظیری داشت و با آثاری مانند پتهوون (۱۹۰۳)، میکلائتر (۱۹۰۵)، زندگی تولستوی (۱۹۱۱) و مهاتما گاندی (۱۹۲۶) خوانندگان بسیار پیدا کرد. او در محافل اجتماعی اروپا تأثیرگذار بود و فعالیت‌هایش در عرصه دفاع از صلح و مخالفت با هرگونه جنگ، تبعیض نژادی، و ستم ملی و طبقاتی، برایش دوستی‌ها و دشمنی‌هایی به همراه آورد. رومن رولان از معدود بزرگان ادب و هنر است که با گذشت سال‌های عمر به عقاید رادیکال‌تر گرایش نشان داد، طوری که در اواخر عمر، سرانجام از انترناسیونال سوم طرفداری کرد.

رومن رولان در سال ۱۸۹۵ (در بیست و نه سالگی) جایزه بزرگ آکادمی فرانسه را برد (به خاطر کتاب تاریخ اپرای اروپا پیش از لولی و اسکارلاتی) و در همان سال از رساله دکترای خود (منشأ تئاتر غنائی جدید) در دانشگاه سوربون دفاع کرد و سپس کرسی نقد موسیقی به او سپرده شد. پس از سال‌ها فعالیت ادبی، در سال ۱۹۱۵ جایزه ادبیات نوبل به خاطر رمان ژان کریستوف (۱۹۰۴-۱۹۱۲) به او اعطا شد.

رومن رولان در زمینه موسیقی فعالیتی هم‌پایه فعالیت ادبی داشت. در پاریس و رم در رشته موسیقی تحصیل کرد و از ۱۹۰۳ استاد و مدرس موسیقی شد. از ۱۹۱۳ تا

۱۹۳۹ در سوئیس زندگی کرد، و مکاتباتش با مشاهیر هنر و ادب از گنجینه‌های فرهنگی قرن بیستم به شمار می‌رود — بخصوص دوستی‌اش با ریشارد اشتراوس با مکاتبات جالبی همراه بود.

کتاب حاضر به همراه کتاب موسیقی دانان امروز^۲ در سال ۱۹۰۸ منتشر شد. در هر دو کتاب، جستارهایی ستایش‌برانگیز دربارهٔ بعضی از موسیقی‌دانان و نیز جریان‌های موسیقایی آمده است که شناخت کامل نویسنده را در زمینهٔ زندگی و کار هنرمندان بزرگ نشان می‌دهد. رومن رولان در موسیقی دانان دیروز از هنرمندان روزگاران گذشته صحبت کرده است و با پژوهش در آثار آهنگ‌سازان و اپراسازان و بررسی زندگی آن‌ها سعی کرده است چشم خواننده را به گوشه‌ها و زاویه‌هایی باز کند که کمتر در معرض توجه بوده‌اند.

این جستارها صرفاً برای اهل فن نوشته نشده‌اند، بلکه مخاطب آن‌ها خوانندهٔ هوشمندی است که شاید اطلاعات فنی در زمینهٔ موسیقی و اپرا نداشته باشد اما به موسیقی و اپرا علاقه دارد و از خواندن سرگذشت نواغ هنر لذت می‌برد. برای لذت بردن بیشتر از آثار هنری باید هنرمندان را بهتر شناخت. آیا صرفاً با دانستن نام آهنگ‌ساز لذت بایسته به شنوندهٔ موسیقی انتقال می‌یابد؟ خوب است با شنیدن یک اثر، پدیدآورندهٔ اثر را نیز بشناسیم؛ و برعکس، پس از آشنایی با این یا آن هنرمند، آثارش را ببینیم یا بشنویم. با این افزایش شناخت، جاذبهٔ هنرافزایش می‌یابد. امیدوارم کتاب درچه‌های تازه‌ای برای فهم آثار موسیقی دانان و اپراسازان به روی خواننده بگشاید. در این زمانهٔ پر آشوب، هنر می‌تواند سبب نزدیکی روحی آدم‌ها شود.

پس از ترجمه و آماده‌سازی کتاب موسیقی دانان امروز، با تشویق ناشر ترجمهٔ کتاب موسیقی دانان دیروز را شروع کردم که نویسنده در آن سیر تکوین و رشد اپرا را بررسی کرده است. از آن جا که رومن رولان خودش از کارشناسان برجستهٔ تاریخ اپرای اروپا بوده است می‌توان گفت که کتاب حاضر یکی از معتبرترین منابع در این زمینه به شمار می‌آید. رومن رولان با قلمی شیرین به ما نشان می‌دهد که چه گونه در بحوهٔ آشوب‌ها و طوفان‌های اجتماعی و فرهنگی، کسانی (اعم از هنرمندان و مصلحان) آستین همت بالا می‌زده‌اند و چراغ هنر را روشن نگه می‌داشته‌اند، شعر و موسیقی چه گونه به هم می‌آمیخته‌اند و هنر جدیدی به نام اپرا پدید می‌آورده‌اند، چه نوع بحث‌ها و گرایش‌های هنری و زیبایی‌شناسانه‌ای در سرزمین‌های مختلف مطرح می‌شده است، چه گونه هنرمندان با کشاکش‌های حاد زمانه مقابله می‌کرده‌اند یا سازگار می‌شده‌اند، با چه شیوه‌ها و تمهیدهایی راه تعلیم و تعلم را هموار می‌کرده‌اند، و خلاصه، چه گونه هنری مانند اپرا

تکوین یافته و به تدریج به بالندگی رسیده و ظرف سیصد سال با تمام عقب‌گردها و پیش‌رفت‌ها جایگاه خاص خود را پیدا کرده و نه تنها از همه هنرهای دیگر مدد گرفته بلکه به آن‌ها مدد هم رسانده است.

باری، امیدوارم ترجمه حاضر به آشنایی و شناخت بیشتر خوانندگان از موسیقی و اپرا کمک کند و به کار علاقه‌مندان و دانشجویان بیاید. از محمد زهرایی، مدیر نشرکارنامه، و کارکنان بخش ویرایش و تولید این مؤسسه که با وسواس و دلسوزی کارهای کتاب را به سامان رسانده‌اند و محصولی پاکیزه در اختیار کتاب‌خوانان قرار داده‌اند صمیمانه تشکر می‌کنم، بخصوص از دوست و همکارم هومن پناهنده که با دقت و وسواس متن ترجمه را با اصل مقابله کرد و با رفع نارسایی‌هایی مرا مدیون محبت خود ساخت.

تهران، تابستان ۱۳۸۷

— رضا رضایی

۱ عنوان مجموعه‌ای از شش لید، اثر بتهوون، آپوس ۹۸، برای صدای مردانه (تنور یا باریتون) و پیانو (سال ۱۸۱۶).

۲ کتاب موسیقی‌دانان امروز نیز از همین مترجم و همین ناشر همزمان منتشر شده است.